

hai să-i zicem, postmodern, în care poți descoperi o sumă de citate, imagini și semne ce inundă câmpul vizual al spectatorului, produsul final fiind un fel de parodie ce vizează deopotrivă comedia realistă și stilul cehovian, teatrul oriental și cel al absurdului. Cărui "ideal estetic" i se subordonează o asemenea tentativă e greu de precizat. "Am avut revelația că Puck se simte la el acasă printre personajele cehoviene" și "numai un duh al

serbărilor galante poate să strunească stările și reacțiile bruște, precum cele care caracterizează aventura personajelor cehoviene" – scrie Rodica Lăpuște în programul de sală. Eu însă, în fotoliul meu de spectator, am făcut încă o dată constatarea elementară că nu orice este permis, că prețul căutării încăpățanate a unei pretinse "modemități", cu riscul transformării acesteia într-o trăsnaie gogonată, poate fi uneori extrem de mare. Nici

muzica de scenă compusă de maestrul Iosif Herțea, nici scenografia semnată de Călin Anton, nici mișcarea scenică imaginată de Mălina Andrei, nici actorii care s-au străduit cum au putut mai bine să pătrundă "gândul adânc" al regizoarei nu au reușit să facă nimic spre a salva talmeș-balmeșul de pe scenă.

Mircea Morariu

Trecerea în Conservare

Orfanul Zhao

Atrece în conservare o întreprindere înseamnă a împiedica degradarea mijloacelor fixe în așteptarea reluării activității productive; avem de a face cu menținerea infrastructurii în absența funcționalității. Un lucru similar se întâmplă când un spectacol memorabil este conservat, adică reluat în viziune riguros identică, folosind însă altă distribuție: totul pare neschimbat, lipsește însă fiorul evenimentului original. Alexandru Dabija reia la Teatrul "Nottara", neschimbat în litera lui, faimosul său spectacol **Orfanul Zhao**, realizat la Piatra Neamț în 1994 și încununat atunci cu cele mai diverse premii, toate binemeritate. Nu ar fi prima dată când se încearcă păstrarea unei montări exemplare dincolo de orizontul temporal obișnuit, cu reușite mai mult sau mai puțin discutabile. Cazul de față ne îndeamnă să reflectăm asupra condițiilor în care un asemenea demers își atinge scopul.

O posibilitate este menținerea spectacolului de către aceeași trupă, în același spațiu, cu aceleași decoruri, cu primenirea treptată a distribuției de-a lungul anilor. Situația este similară cu aceea din celebra problemă a corăbiei lui Tezeu. Scândurile unei corăbii sunt înlocuite în timp, una câte una. Scoaterea unei șipci și introducerea alteia noi nu modifică esențial structura vasului. Din aproape în aproape se poate arăta că, schimbările fiind graduale, identitatea corăbiei se păstrează chiar dacă ea nu mai conține nici o plasă originală. *Mutatis mutandis*, într-un spectacol peren, fiecare actor nou este supus influenței colectivului rodat, astfel încât, prin transmitere treptată, fiorul esențial al concepției originale se menține. **Arlecchino – slugă la doi stăpâni** al lui

Giorgio Strehler, respectiv spectacolele itinerante ale lui Lev Dodin sau Peter Stein sunt câteva exemple.

A doua situație constă în reluarea unui spectacol în alt spațiu, cu altă trupă, păstrându-se doar în linii mari concepția originală, acceptându-se însă provocările noului mediu ca pe niște impulsuri la reînnoire. În acest mod, o transfuzie de energie poate reînsoții un spectacol de demult, redându-i viabilitatea, în ciuda contextului cultural schimbat. **Trilogia antică** a lui Andrei Șerban, în versiunea ei bucureșteană, a fost primită ca o noutate în zone culturale în care concepția ei originală era binecunoscută.

Alexandru Dabija nu adoptă nici soluția

ORFANUL ZHAO de Ji Junxiang • TEATRUL "NOTTARA" • Data reprezentăției: 16 decembrie 1998 • Regia: Alexandru Dabija • Scenografia: Irina Solomon și Dragoș Buhagiar • Muzica: Mircea Octavian • Distribuția: Valentin Teodosiu (Du Anja), Ion Haiduc (Chen Ying), Constantin Codrescu (Kong Su), Rareș Stoica (Zhao Sun), Andreea Măcelaru (Prințesa), Dragoș Bucur (Han lue), Mihai Danu (Orfanul Zhao – Chen Bo), Sorin Cocîș (Crainicul), Anca Băjenaru (Crainicul surdomot), Ion Siminie (Trimisul împăratului), Emilia Dobrin (Wei Jiang), Daniel Popescu (Soldatul), Daniela Minoiu (Slujitorul lui Kong Su) ș.a.

continuității, nici pe cea a unui *remake* înnoitor. Revoltat, pur și simplu, împotriva efemerității actului teatral, care condamnă excelența sa prestație la o prea timpurie uitare, el și-o dorește doar fixată în timp prin repetare, fără să îngăduie ca ceva să se schimbe. Rezultatul era previzibil încă din primele dezamăgiri ale copilăriei: fluturele din insectar nu mai are grația zborului, floarea presată nu mai are parfum, întreprinderea conservată nu produce nimic, spectacolul de la

Constantin Codrescu și Ion Haiduc

"Nottara" nu mai mișcă pe nimeni.

Cu toate acestea, nu lipsește nimic din ceea ce ne-a încântat acum câțiva ani: fluența perfectă a povestirii, *timing*-ul excelent, decorul din perdele de lumină, costumele copleșitor de frumoase. Actori de la "Nottara" nu sunt mai slabi decât cei de la Piatra Neamț, dar primii au fost tratați ca simpli înlocuitori, puși să reconstituie cu aplicație ceea ce ultimii, la vremea lor, au creat. Faptul că o trupă nouă a fost pusă să imite ceea ce alta a realizat exemplar a înăbușit din față orice

vibrație emoțională a actorilor, iar efectul nefast s-a transmis și publicului. Nu este vorba numai de publicul care apucase să vadă versiunea primă și care se aștepta, poate îndreptățit, la o demonstrație ostentativă de reînnoire din partea regi-zorului. Chiar și cei care nu au văzut montarea princeps au ajuns între timp să se familiarizeze cu formula spațialității luminoase, au apucat să vadă alte spectacole excelente ale lui Dabija, în care fluența acțiunii se combina fericit cu rafinamentul vizual, astfel încât ei nu pot fi

convinși să se entuziasmeze în fața reluării *tale-qual*e a unei formule, în timp ce orizontul lor de receptare și contextul cultural au fost schimbate în parte chiar prin impactul versiunii primare a **Orfanului Zhao**. Cu cât este mai mare succesul, cu atât el determină mai mari transformări ale receptorilor, deci impune din partea emițătorului un plus de noutate. Or, acesta nu se poate obține conservându-ți vechile reușite, ci demolându-le tu însuși.

Adrian Mihalache

Ispita

Jucăria de vorbe

echivalențelor scenice

foto: Mihai Mușculeanu

Liviu Timuș, Mihai Danu și Afrodita Androne

JUCĂRIA DE VORBE de Alexandru Dabija, după "Cartea cu jucării" de Tudor Arghezi • **TEATRUL ODEON** • Data reprezentației: 22 noiembrie 1998 • Regia: Alexandru Dabija • Scenografia: Adina Panaitescu • Distribuția: Liviu Timuș (Tătuțu), Afrodita Androne (Mițu), Mihai Danu (Baruțu).

În urmă cu vreo doi ani, **Jucăria de vorbe**, în aceeași formulă de spectacol, cu aceeași distribuție, regie și scenografie, ne delecta pe scena Teatrului Tineretului din Piatra Neamț. Acum, același spectacol ni se înfățișează sub firma Teatrului Odeon și, spre meritul său, e la fel de cuceritor prin candoare și prospețime, la fel de atașant prin simplitate și vervă, cu condiția să-i acceptăm reguliile. Ele se rezumă, de fapt, la invitația de a ne dezbăra de toate poncifile și sclerozele educaționale, acumulate pe parcursul anilor, ca stranii vietăți adulte ce ne aflăm, oferindu-ni-se în schimb șansa de a redeveni pentru o oră copiii care am fost. Această nesperată dar posibilă încă racordare la universul copilăriei de odinioară, cu bucuriile lui absolute, spaimile disproporționate și, nu în ultimul rând, gălcevilă – de fiecare dată "definitive" ! – decurgând din nenumăratele noastre pozne, de care uitasem de mult, e poate singura "restitutio in integrum" din toate câte ni s-au promis până acum.

Maestru al simplității discursului scenic, dar și jucător de elită, căci mizează totul și câștigă pe această singură carte, Alexandru Dabija are, desigur, conștiința valorii proprii și a lucrului său bine făcut, translatarea sau "mutarea" unui spectacol din provincie în capitală nefiind atât de lesnicioasă pe cât s-ar părea. Am zice că este și acesta un "pariu", și încă unul câștigat, audiența pe care merită s-o aibă – și pe care fără îndoială o va avea ! – spectacolul

justificând acest demers mai puțin obișnuit, chiar în contextul *remake*-urilor din ultimii ani.

Cunoscând preferința regi-zorului pentru lucrul în echipă, menținerea *integrală* a acesteia, în reprezentația bucureșteană, ni se pare a fi mărturisitoare pentru o anumită consecvență, mai rar întâlnită, căci e nu numai profesională, ci și morală. Să reținem așadar numele celor trei actori pe care ni-i propune Alexandru Dabija. Este vorba în primul rând de Liviu Timuș (Tătuțu), actor afirmat cu temeinicie pe scena pietreană și care e de nădăjduit că-și va găsi locul și pe scena Teatrului Odeon, unde până acum a fost mai puțin concludent distribuit. În **Jucăria de vorbe** el e conducătorul jocului, are naturalețea necesară și tactul de a nu forța efectele comice, configurând cu finețe bonomia paternă, dar și causticitatea spiritului arghezian. Nu sunt lipsite de interes evoluția lui Mihai Danu (Baruțu), actorul având o mare mobilitate fizică și o reală disponibilitate pentru comedie, și cea a Afroditei Androne (Mițu), simpatica neajutorare a personajului nefiind chiar la îndemâna oricăror resurse actoricești. Economicitatea (parcă sună mai bine decât parcimonia) scenografiei semnate de Adina Panaitescu servește deliberata simplitate a montării.

O simplitate delicată și tandră, singura care ne poate apropia de înțelegerea universului copilăriei. O simplitate la care nu se poate ajunge decât prin găsirea *echivalențelor scenice* pentru te mini ce, căci "Nici o jucărie nu-i mai frumoasă decât jucăria de vorbe". **Victor Parhon**